

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

23. De altero Ordine figurarum, quæ ad grauitatem faciunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

corpora vinciat, de celeritate multum detrahat, sit ea oratio: quo pedibus, & copulis strictior est, plus suauitatis habet, minus acrimonia.

Ornat igitur periodos modo Asyntheta crebris incisis, quasi vehiculis contorta. Gemitum parenti, pare cognatis, obsequere amicis, obtempera legibus, & hæc ad aculeos.

PolySyntheta ad grauitatem. Grauius enim est illud Homæi.

-- *ωαχιρ δὲ πῶντι, δὲ δὲν ῥι.*

Vel vna coniunctiuicula.

Homæoprata similiter cadentia, quæ iisdem casibus efferuntur. Hominem laudas egentem virtutis, abundantem felicitatis.

Homæoteleuta, quæ iisdem modis: vt turpiter audes facere, nequiter audes dicere.

Plenus est istis Apuleius, vt tibi respondent ydæra, redeunt tempora, gaudent numina, seruiunt elementa, & certe nimis ab antiquis affecta respuit posteritas, cum propter artificij facilitem paterent omnibus.

Optima est vniulque figuræ temperies: vt in illo, perditissima ratio est amorem petere, pudorem fugere, diligere formam, negligere famam.

Sunt istis affines disunctiones, coniunctiones, adiunctiones.

Disiunctio vnumquodque certo concludit verbo. Pop. R. Numaniam deleuit, Carthaginem sustulit, Corinthū distecit, Fregellas euertit. Suavis est sed fastidio obnoxia, nisi ingenium sit, & prudentia in distributione.

Coniunctio interpositione verbi prima ligat vltimis: & formæ dignitas aut morbo deflorescit, aut vetustate.

Adiunctio verbo præponit, aut postponit, vt deflorescit formæ dignitas, aut morbo, aut vetustate. Vel aut morbo, aut vetustate formæ dignitas deflorescit.

Sed nihil æquè venustat orationem, ac illi suauitatem affundit, quam Isocolon, seu compar, in quo sunt membra orationis, quæ constant ferè ex pari numero syllabarum: vt in illo Ciceronis: Vicit pudorem libido, et morem audacia, rationem amentia, his periculis spartiones.

seu Isocratis orationes.

De altero ordine figurarum, quæ ad grauitatem faciunt.

CAPVT XXVIII.

Sequuntur illustriores figuræ sententiarum, quarum siue ad docendum, siue mouendum splendor est maximus.

Nos primum eas, quæ in demonstrando sunt positæ, deinde quæ in velitatione, & dialogo, postremo, quæ in affectibus subijciuntur.

Prima est diuisio, quæ rem in partes distribuit, & dilemmate ferit aduersarios. Si id actum est, fateor me errasse, qui hoc maluerim: fateor insanisse, qui cum illis senserim. Tametsi inermis, Iudices, sensi. Sin autem victoria nobilium ornamento, atque emolumento reip. populoque Rom. debet esse: tum verò optimo, & nobilissimo cuique meam rationem grauisimam esse oportet.

[Illa habet vim, & probabilitatem, hæc etiam affectum.]

Vnum perflugium, Iudices, vna spes reliqua est S. Roscio, eademque reip. vestra pristina bonitas & misericordia, quæ si manet, saluam nunc esse possumus, sin ea crudelitas, quæ hoc tempore in repub. versata est, vestroque animos (id quod fieri profectò non potest) duriores, acerbioresque reddit, actum est, Iudices: Inter feras satius est ætatem degere, quam in hac tanta immanitate versari. Valebit illud genus in perorationibus.

In principijs propositionum habet illa maiestatem. Dux res sunt, quæ hominem locare possunt in amplissimo gradu dignitatis, vna Imperatoris, altera oratoris boni &c.

Alterum genus diuisionis est *expeditio*, cum rationibus compluribus enumeratis, quibus aliqua res aut fieri, aut non fieri poterit, cætera tolluntur, vna relinquitur, quam nos intendimus hoc modo: necesse est, cum constet istum nostrū fundū fuisse, ostēdas te aut vacuum possedisse, aut vsu tuū fecisse, aut emisse, aut hereditate tibi venisse. Vacuum cum ego adessem possidere non potuisti, tuum vsu fecisse etiam nunc non potes. Emptio nulla proferrur, hereditate tibi me vno mea pecunia venire non potuit: relinquitur ergo, vt me vti de meo fundo deieceris.

T. 1.

maleficiorum conuictam putabat. Quo pacto? quoniam quam impudicam iudicant, eam veneficij quoq; damnatam existimabant. Quid ita? quid necesse est eam, quæ suum corpus addixerit turpissimæ cupiditat, timere permultos. Quos istos, virum, parentes, ceteros, ad quos videt sui dedecoris infamiam pertinere. Quid postea? quos tanto perè timeat, eos necesse est, vt quoquo modo possit, veneficio petat.

Hæc figura habet multum τὸ τραυτιμὸν, & ad docendum, demonstrandumque efficacissima est, & valde popularis.

Ratiocinatio concionibus aptissima.

De figuris in velitatione, & certamine.

CAPVT XXIV.

Prolepsis varia genera.

Prolepsis est occupatio obiectionis, cuius varia sunt genera.

Modò concisa est, vt:

Esto, ipse nil potest, at venit paratus cum subscriptoribus exercitatis, & disertis.

Modò ampla, & magnifica, itemque irrisione amarulenta, in proponenda aduersarij oratione, qualis est illa:

7 in Ver. num. 10.

Quid agam, Iudices, quò accusationis meæ rationem conferam? quò me vertam? ad omnes enim meos impetus, quasi murus quidam, boni nomen imperatoris opponitur: noui locum, video vbi se factaturus sit Hortensius, belli pericula, tempora reipub. Imperatorum penuriam commemorabit: tum deprecabitur à vobis, tum etiam pro suo iure cõtendet, ne patiamini talem Imperatorem Pop. Rom. Siculorum testimonijs capi, ne obretri laudem Imperatoriam criminibus auaritiæ velitis.

Modò expeditionem habet adiunctam, vestigat, tentat, capit, omnes aduersarij rationes breuiter subijcit, diluitque cum dexteritate, vt illa:

Cic. 4 ad Herem.

Quaro igitur vnde iste tam pecuniosus sit factus: amplum patrimonium relictum est? At patris bona vnerunt. Hereditas aliqua obuenit: non potest dici: sed etiam à necessarijs omnibus exheredatus est. Præmium aliquod ex lite, aut iudicio cepit? non modo id non fecit, sed etiam insuper ipse grandi sponsione victus est. Ergo si his rationibus locupletatus non est, sicut omnes videtis, aut isti domi nascitur aurum, aut vnde non est licitum,

pecunias accepit, & tunc appellatur *subiectio*: qua vsus Pbilo de legatione ad Caium, τὸ γένος ἦν ἐλάττω, pag. 78, & ceter. Modò per anaphoram, & homæoptora vibratur, qualis est illa omnium argutissima de Harusp. resp. Tu meam domum religiosam facere potuisti, ecqua mente? qua inuaseras. qua manu? qua disturbaras, qua voce? qua incendi iufferas. qua lege? quam ne in illa quidem impunitate tua scriperas. quo puluinari? quo sturparas. quo simulachro? quod ereptum ex matris simulachro, in Imperatoris monumento collocaras.

Argutissima species subiectionis.

Sustentatio.

Sustentatio est dicti suspensio ad maiorem attentionem, vt illud Demosthenis:

Demosth. pro Corin.

Βέλομαι ἑ, καὶ παράδοξον εἰπεῖν, καὶ μὴ πρὸς Διὸς, καὶ θεῶν μηδεὶς, τὴν ὑπερβολὴν βαυμάσθ. Cupio autem quidpiam admirabile dicere, & quæso per Deos, ne quis hanc miretur dicendi insolentiam.

Et Cicero, Audite, audite Consulem, Iudices, nihil dicam arrogantius, tantum dicam totos dies, atque noctes de republica cogitantem.

[Illa maiestatis plena est: hæc acris, & expedita.]

Cognitorem adscribit Sthenio: quem? cognatum aliquem, aut propinquum? non. Themitanum aliquem, honestum hominem, ac nobilem? ne id quidem: at Siculum, in quo aliquis splendor, dignitasque esset? minime. Quid igitur? ciuem Romanum. cui hoc probari potest? cum esset Sthenius ciuitatis suæ nobilissimus, amplissima cognatione, plurimis amicitijs: cum præterea tota Sicilia multum auctoritate, & gratia posset, inuenire neminem Siculum potuit, qui pro se cognitor fieret: hoc probabit: an ipse ciuem Romanum maluit? cædo: cui Siculo cum is reus fieret, ciuis Romanus cognitor factus vnquam sit.

Cic. 4 in Ver. nu. 106.

Vides, vt in ratione variatur, & venustatur. Ista minus habet acrimonia, sed plus expectationis.

Etiamsum mihi expectare videmini, Iudices, quid deinde factum sit? quod iste nihil vnquam fecit sine aliquo questu, atque præda. quid in eiusmodi re fieri potuit, quod commodum est: expectate facinus, quàm vultis improbum: vincam tamen expectationem omnium, nomine sceleris, coniurationisque

data.